

Sp. zn. 7871/2021/VOP/KPV
Č. j. KVOP-14517/2022
Datum 21. února 2022

Vážená paní
Mgr. Ivana Žáčková
ředitelka odboru Kancelář ústředního ředitele
Česká správa sociálního zabezpečení
Křížová 25
225 08 Praha 5

Vážená paní ředitelko,

dovoluji si Vás informovat o svých zjištěních, která jsem učinil při šetření podnětu pana A., r. č. xxxx, bytem yyyy (dále také jen „stěžovatel“).

- (1) **ČSSZ se v řízení o žádosti stěžovatele o přiznání invalidního důchodu, kterou od slovenského nositele pojištění obdržela dne 21. 9. 2021, nedopustila průtahů. Rozhodnutí vydala dne 8. 12. 2021 a předala ho k odeslání dne 17. 12. 2021. Věc tak vyřídila včas, v zákonem stanovených lhůtách.**
- (2) **Pochybení jsem však zjistil v postupu Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava (dále také jen „OSSZ Ostrava“) při posuzování zdravotního stavu a invalidity stěžovatele. V posudku o invaliditě ze dne 10. 11. 2021 není přesvědčivě odůvodněn posudkový závěr o datu vzniku invalidity dnem 26. 10. 2021.**

Stěžovatel si svým podnětem ze dne 22. 12. 2021 stěžoval na délku řízení o přiznání invalidního důchodu z České republiky. Uvedl, že ČSSZ z podnětu Sociální pojišťovny Bratislava řeší přiznání jeho invalidního důchodu od 13. 9. 2021 a že na Slovensku mu byl důchod přiznán zpětně od 20. 4. 2020. Pracovnice Kanceláře veřejného ochránce práv za účelem získání úplných a přesných údajů o průběhu řízení oslovila oddělení stížností ČSSZ.

Oddělení stížností poskytlo vyjádření doložené příslušnými dokumenty. Sociální pojišťovna Bratislava žádost stěžovatele o invalidní důchod ze dne 6. 5. 2021 postoupila ČSSZ dne 13. 9. 2021 a žádost byla ČSSZ doručena dne 21. 9. 2021. Dne 21. 10. 2021 zahájila ČSSZ řízení s lékařskou posudkovou službou OSSZ Ostrava ohledně určení stupně invalidity a vydání posudku o invaliditě. Posudek o invaliditě ze dne 10. 11. 2021 obdržela ČSSZ dne 16. 11. 2021. Stěžovatel byl uznán invalidním v prvním stupni, a to od 26. 10. 2021. K datu vzniku invalidity posudkový lékař uvedl, že ho *klade ke dni podání žádosti v ČR, tj. 26. 10. 2021*. Protože stěžovatel nesplnil podmínku potřebné doby pojištění, ČSSZ rozhodnutím ze dne 8. 12. 2021 jeho žádost zamítla. Rozhodnutí předala k odeslání dne 17. 12. 2021.

Z vyjádření oddělení stížností ČSSZ i z přiložených dokladů vyplynulo, že stížnost stěžovatele na délku řízení je neopodstatněná.

Řízení o přiznání dávky důchodového pojištění je správním řízením. Podpůrně se na ně tedy vztahuje obecný právní předpis upravující správní řízení, správní řád.¹ Řízení o přiznání důchodu je ale svébytným procesem, konkrétní úpravu proto obsahuje speciální zákon.² Řízení je složité, sestává z řady dílčích úkonů a mnohdy vyžaduje i spolupráci příslušného úřadu s jinými subjekty, což se projevuje v prodloužení lhůt pro vydání rozhodnutí. Zákon pro vydání rozhodnutí o přiznání důchodu stanoví lhůtu 90 dnů od zahájení řízení, tj. od uplatnění žádosti.³ Tato lhůta se prodlužuje mimo jiné též o dobu, po kterou se došetřují rozhodné skutečnosti u cizozemských nositelů důchodového pojištění.⁴ ČSSZ v okamžiku, kdy žadatel uplatní svůj nárok na důchod, nemá veškeré údaje potřebné pro posouzení nároku. A u skutečností, které se staly v zahraničí, je ČSSZ závislá na vyjádření zahraniční kompetentní instituce (zahraničního nositele pojištění). Rychlost řízení je v různých státech rozdílná, ČSSZ přitom nemůže do postupu zahraničních institucí zasahovat. Z těchto důvodů je nutné počítat se lhůtami delšími, než je lhůta 90 dnů.

Jelikož součástí řízení o přiznání invalidního důchodu je posouzení zdravotního stavu, nesmím zapomenout ani na lhůtu pro vydání posudku o invaliditě, která činí 45 dnů. I tuto lhůtu však lze prodloužit, brání-li vydání posudku závažné důvody.⁵

Přestože se v řízení o žádosti stěžovatele uplatnil cizí prvek, tedy nutnost spolupráce se zahraničním nositelem pojištění, ČSSZ při provádění řízení dodržela „základní“ lhůty stanovené zákonem, a to jak pro vydání posudku, tak pro vydání rozhodnutí. Lhůty nebylo třeba ani prodloužovat, začátek řízení vedeného ČSSZ je třeba vztáhnout k datu, kdy ČSSZ žádost stěžovatele obdržela, což se stalo dne 21. 9. 2021. Rozhodnutí pak ČSSZ vydala dne 8. 12. 2021 a dne 17. 12. 2021 ho předala k zajištění expedice, řízení tedy zvládla ve lhůtě 90 dnů.

Pokud jde o délku řízení, nemám ČSSZ co vytknout. Na základě dokumentů, které oddělení stížností ČSSZ doložilo, jsem však dospěl k závěru o pochybení při posuzování zdravotního stavu. Mám totiž výhrady k obsahu posudku o invaliditě, konkrétně k odůvodnění data vzniku invalidity.

Posudek o invaliditě je stěžejním podkladem pro vydání rozhodnutí o invalidním důchodu, proto také na jeho obsah platná právní úprava i judikatura správních soudů kladou poměrně vysoké požadavky. Posudkový lékař musí do posudku o invaliditě uvést, mimo jiné, odůvodnění výsledku posouzení zdravotního stavu a míry poklesu pracovní schopnosti.⁶ **Odůvodnění posudkového závěru je tedy nezbytnou náležitostí posudku**

1 Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

3 Ustanovení § 85a odst. 2 a § 81 odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

4 Ustanovení § 107a odst. 1 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

5 Ustanovení § 16a odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

6 Ustanovení § 7 písm. g) vyhlášky č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity).

o invaliditě. Součástí výsledku posouzení je také den vzniku invalidity.⁷ Okamžik vzniku invalidity má zásadní význam pro posouzení podmínek vzniku nároku na invalidní důchod, jeho stanovení proto musí být přesvědčivě odůvodněno. Ustálená judikatura správních soudů po posudcích vyžaduje úplnost a přesvědčivost. To znamená, že posudkový lékař musí zjistit všechny posudkově významné skutečnosti a za tím účelem si opatřit všechny nezbytné podklady. Se všemi zjištěnými skutečnostmi, které by mohly být významné pro posouzení zdravotního stavu, se musí přesvědčivě vypořádat, a řádně odůvodnit závěry, k nimž dospěje. Pokud posudek neuvádí všechny rozhodné skutečnosti, není úplný. A jestliže neobsahuje náležité odůvodnění posudkových závěrů, není přesvědčivý. Pokud posudek nenaplnuje požadavek úplnosti a přesvědčivosti, zakládá tato skutečnost vadu správního řízení. Není zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, orgán sociálního zabezpečení tak nemůže při rozhodování dostát zásadě materiální pravdy.⁸

Vznik invalidity je objektivně existujícím stavem a nelze ho stanovit na základě nahodilých skutečností, jakými v konkrétních případech mohou být např. datum podání žádosti o invalidní důchod, datum posouzení posudkovým lékařem, jestliže podle zdravotních změn a vyšetření je možno spolehlivě usoudit, ke kterému datu invalidita skutečně vznikla.

V posudku ze dne 10. 11. 2021 je datum vzniku invalidity stěžovatele stanoveno dnem 26. 10. 2021. Posudkový lékař věnoval datu vzniku invalidity jediný komentář, a sice že ho klade ke dni podání žádosti v České republice, tj. ke dni 26. 10. 2021. Tomu ale nerozumím. Stěžovatel uplatnil žádost dne 6. 5. 2021 na Slovensku a není v ní žádná zmínka o tom, že by požadoval přiznání důchodu z České republiky od 26. 10. 2021 nebo od jakéhokoli jiného data. Dne 26. 10. 2021 žádost ani nebyla na ČSSZ doručena, to se stalo již dne 21. 9. 2021. Odhaduji, že jediná událost, s níž lze datum 26. 10. 2021 spojit, je doručení žádosti o posouzení zdravotního stavu z ČSSZ na OSSZ Ostrava. Taková událost však nemá se zdravotním stavem stěžovatele a vznikem jeho invalidity žádnou souvislost, je to skutečnost zcela nahodilá. Spojovat s ní vznik invalidity bez jakéhokoli dalšího důvodu je tedy chybné.

Pochybení vytýkám i přesto, že jsem si s ohledem na rozložení doby pojištění stěžovatele vědom toho, že ani při zpětném posunu data vzniku invalidity nemusí stěžovateli vzniknout nárok na invalidní důchod.

Vážená paní ředitelko, podle ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, Vás žádám, abyste se v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení této zprávy vyjádřila ke zjištěnému pochybení a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro mé závěrečné stanovisko. O výsledku šetření vyrozumívám rovněž stěžovatele.

⁷ Ustanovení § 7 písm. f) bod 4 vyhlášky č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity).

⁸ Ustanovení § 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)